

Pigen som trådte på brødet

Du har vel hørt om pigen som trådte på brødet for ikke at smudske sine sko, og hvor ilde det da gik hende? Det er både skrevet og trykt.

Hun var et fattigt barn, stolt og hovmodig, en dårlig grund var der i hende, som man siger. Som ganske lille unge var det hende en fornøjelse at få fat på fluerne, pille vingerne af dem og gøre dem til krybdyr. Hun tog oldenborren og skarnbassen, stak hver af dem på en nål, lagde så et grønt blad eller en lille stump papir op til deres fødder, og det arme dyr holdt fast derved, drejede og vendte det for at komme af nålen.

»Nu læser oldenborren!« sagde lille Inger, »se, hvor den vender bladet!«

Som hun nu voksede til, blev hun snarere værre end bedre, men køn var hun, og det var hendes ulykke, ellers var hun nok blevet knubset anderledes end hun blev det.

»Der skal skarp lud til det hoved!« sagde hendes egen mor. »Du har tit som barn trådt mig på forklædet, jeg er bange for at du som ældre kommer tit til at træde mig på hjertet!«

Og det gjorde hun rigtignok.

Nu kom hun ud på landet at tjene hos fornemme folk, de var imod hende som om hun kunne være deres eget barn, og som sådan blev hun opklædt, godt så hun ud, og hovmoden tog til. Et års tid havde hun været ude, så sagde hendes herskab til hende: »Du skulle dog engang besøge dine forældre, lille Inger!«

Hun gik også, men for at vise sig, de skulle se hvor fin hun var blevet. Men da hun kom ved byleddet og så piger og unge karle sladre ud for gadekæret, og just der hendes mor sad på en sten og hvilede sig med et knippe brændsel hun havde samlet sig i skoven, så vendte Inger om, hun skammede sig ved at hun der var så fint klædt, skulle have til mor sådan en pjaltet én der samlede pinde. Det fortrød hende slet ikke at hun vendte om, hun var bare ærgerlig.

Nu gik der igen et halvt års tid.

»Du skulle dog en dag gå hjem og se til dine gamle forældre, lille Inger!« sagde hendes husmor. »Der har du et stort hvedebrød du kan tage med til dem, de vil glædes ved at se dig!« Og Inger tog sin bedste stads på og sine nye sko, og hun løftede sine klæder og gik så forsigtig for at være ren og pæn om fødderne, og det var jo ikke at bebrejde hende! Men da hun kom hvor stien gik over mosegrund, og der stod vand og søle et langt stykke vej, så smed hun brødet i sølen for at træde på det og komme tørskoet over, men idet hun stod med den ene fod på brødet og løftede den anden, sank brødet med hende dybere og dybere, hun blev ganske borte, og der var kun at se et sort boblende kær.

Det er historien.

Hvor kom hun hen? Hun kom ned til mosekonen der brygger. Mosekonen er faster til elverpigerne, de er bekendte nok, der er skrevet viser om dem, og de er afmalet, men om mosekonen ved folk kun det at når engene om sommeren damper, så er det mosekonen som brygger. Ned i hendes bryggeri var det at Inger sank, og der er ikke til at holde ud længe. Slamkisten er et lyst pragtgemak mod mosekonens bryggeri! Hvert kar stinker så at menneskene må dåne derved, og så står karrene knuget op på hverandre, og er der et sted en lille åbning mellem dem hvor man kunne klemme sig frem, så kan man det dog ikke for alle de våde skrubbudser og fede snoge som her filtrer sig sammen. Herved sank lille

Inger, alt det ækle, levende filteri var så isnende koldt at hun gøs gennem alle lemmer, ja, hun stivnede ved det mere og mere. Brødet hang hun fast til, og det trak hende, ligesom en ravknap trækker en smule strå.

Mosekonen var hjemme, bryggeriet blev den dag besat af Fanden og hans oldemor, og hun er et gammelt, meget giftigt fruentimmer, der aldrig er ledig. Hun tager aldrig ud uden at hun har sit håndarbejde med, det havde hun også her! Hun syede bisselæder til at sætte menneskene i skoene, og så havde de ingen ro, hun broderede løgn og hækledede ubesindige ord der var faldet til jorden, alt til skade og fordærvelse. Jo, hun kunne sy, brodere og hække, gamle oldemor.

Hun så Inger, holdt så sit brilleglas for øjet og så endnu engang på hende: »Det er en pige med anlæg!« sagde hun, »jeg udbeder mig hende til en erindring om besøget her! Hun kan blive et passende postament i mit barnebarnsbarns forgemak!«

Og hun fik hende. Således kom lille Inger til helvede. Der farer folk ikke altid lige lukt ned, men de kan komme ad en omvej når de har anlæg.

Det var et forgemak i en uendelighed, man blev svimmel der ved at se fremad og svimmel ved at se tilbage, og så stod her en forsmægtelsens skare der ventede på at nådens dør skulle blive lukket op; de kunne vente længe! Store fede, vraltende edderkopper spandt tusindårigt spind over deres fødder, og dette spind snærede som fodskruer og holdt som kobberlænker, og så var der til dette en evig uro i hver sjæl, en pinsels uro. Den gerrige stod og havde glemt nøglen til sit pengeskrin, og den sad i, vidste han. Ja, det er så vidtløftigt at opremse alle slags piner og plager her blev fornemmet. Inger fornemmede det grueligt i at stå som postament, hun var ligesom kneblet nedefra til brødet.

»Det har man fordi man vil være ren om fødderne!« sagde hun til sig selv. »Se, hvor de glør på mig!« jo, de så alle på hende, deres onde lyster lyste dem ud af øjnene og talte uden lyd fra deres mundvig, de var forfærdelige at se.

»Mig må det være en fornøjelse at se på!« tænkte lille Inger, »jeg har et kønt ansigt og gode klæder!« og nu drejede hun øjnene, nakken var for stiv dertil. Nej, hvor var hun tilsølet i mosekonens bryghus, det havde hun ikke betænkt. Klæderne var som overskyllt med en eneste stor slimklat, en snog havde hængt sig i hendes hår og daskede hende ned ad nakken, og fra hver fold i hendes kjole kiggede frem en skrubtudse der gøede ligesom en trangbrystig moppe. Det var meget ubehageligt. »Men de andre hernede ser da også forfærdelige ud!« trøstede hun sig med.

Værst af alt var hende dog den gruelige sult hun fornemmede. Kunne hun da ikke bøje sig og bryde et stykke af brødet hun stod på? Nej, ryggen var stivnet, arme og hænder var stivnet, hele hendes krop var som en stenstøtte, kun sine øjne kunne hun dreje i hovedet, dreje helt rundt så at de så bagud, og det var et fælt syn, det. Og så kom fluerne, de krøb hen over hendes øjne, frem og tilbage, hun blinkede med øjnene, men fluerne fløj ikke, for de kunne ikke, vingerne var pillet af dem, de var blevet krybdyr. Det var en pine og så den sult, ja, til sidst syntes hun at hendes indvolde åd sig selv op, og hun blev så tom indeni, så gyselig tom. »Skal det vare længe ved, så holder jeg det ikke ud!« sagde hun, men måtte holde ud, og det blev ved at vare ved.

Da faldt der en brændende tåre ned på hendes hoved, den trillede over hendes ansigt og bryst lige ned til brødet, der faldt en tåre endnu, der faldt mange. Hvem græd over lille Inger? Havde hun ikke oppe på jorden en mor? Bedrøvelsens tårer som en mor græder over sit

barn, når altid til det, men de løser ikke, de brænder, de gør kun pinen større. Og nu denne ulidelige sult og ikke at kunne nå brødet hun trådte med sin fod! Hun havde til sidst en fornemmelse af at alt inde i hende måtte have spist sig selv op, hun var som et tyndt, hult rør der drog hver lyd ind i sig. Hun hørte tydeligt alt hvad der oppe på jorden angik hende, og det var ondt og hårdt hvad hun hørte. Hendes mor græd rigtignok dybt og bedrøvet, men sagde dertil: »Hovmod går for fald! Det var din ulykke, Inger! Hvor du har bedrøvet din mor!« Hendes mor og alle deroppe vidste om hendes synd, at hun havde trådt på brødet, var sunket igennem og blevet borte; kohyrden havde fortalt det, han havde selv set det fra skrænten.

»Hvor du har bedrøvet din mor, Inger!« sagde moren, »ja, det tænkte jeg nok!«

»Gid jeg aldrig var født!« tænkte Inger derved, »det havde været mig langt bedre. Det kan ikke hjælpe nu at min mor tviner!«

Hun hørte hvorledes hendes herskab, de skikkelige folk der havde været som forældre mod hende, talte: »Hun var et syndefuldt barn!« sagde de, »hun agtede ikke Vorherres gaver, men trådte dem under fødderne, nådens dør vil blive hende trang at lukke op!«

»De skulle have avet mig bedre!« tænkte Inger, »pillet nykkerne ud af mig, om jeg havde nogen.«

Hun hørte at der blev sat ud en hel vise om hende, »Den hovmodige pige der trådte på brødet for at have pæne sko«, og den blev sunget landet rundt.

»At man skal høre så meget for det! Og lide så meget for det!« tænkte Inger, »de andre skulle rigtignok også straffes for deres! Ja, så blev der meget at straffe! Uh, hvor jeg pines!« Og hendes sind blev endnu mere hårdt end hendes skal.

»Hernede skal man da ikke blive bedre i det selskab! Og jeg vil ikke være bedre! Se, hvor de glør!«

Og hendes sind var vredt og ondt mod alle mennesker.

»Nu har de da noget at fortælle deroppe! – Uh, hvor jeg pines!«

Og hun hørte at de fortalte hendes historie for børnene, og de små kaldte hende den ugudelige Inger – »hun var så ækel!« sagde de, »så fæl, hun skulle rigtig pines!«

Der var altid hårde ord i barnemunde mod hende.

Dog en dag som harme og sult gnavede inde i hendes hule skal, og hun hørte sit navn nævne og sin historie fortalt for et uskyldigt barn, en lille pige, fornemmede hun at den lille brast i gråd ved historien om den hovmodige, stadselystne Inger.

»Men kommer hun aldrig mere op?« spurgte den lille pige.

Og der blev svaret:

»Hun kommer aldrig mere op!«

»Men når hun nu vil bede om forladelse og aldrig gøre det mere?«

»Men hun vil ikke bede om forladelse!« sagde de.

»Jeg vil så gerne at hun gjorde det!« sagde den lille pige, og var ganske utrøstelig. »Jeg vil give mit dukkeskab når hun må komme op! Det er så gyseligt for den stakkels Inger!«

Og de ord nåede lige ned i Ingers hjerte, de ligesom gjorde hende godt. Det var første gang at der var en som sagde: »Stakkels Inger!« og ikke føjede det mindste til om hendes fejl. Et lille uskyldigt barn græd og bad for hende, hun blev så underlig derved, hun havde gerne selv grædt, men hun kunne ikke græde, og det var også en pine.

Som årene gik deroppe, nede var der ingen forandring, hørte hun sjældnere lyd derovenfra, der blev talt mindre om hende. Da fornemmede hun en dag et suk: »Inger! Inger! Hvor har du bedrøvet mig! Det sagde jeg nok!« Det var hendes mor som døde.

Hun hørte sit navn stundom nævne af sit gamle herskab, og det var de mildeste ord at husmoren sagde: »Mon jeg nogensinde ser dig igen, Inger? Man ved ikke hvorhen man kommer!«

Men Inger begreb da nok at hendes skikkelige husmor aldrig kunne komme hvor hun var. Således gik der igen en tid, lang og bitterlig.

Da hørte Inger igen sit navn nævne og så oven over sig ligesom to klare stjerner skinne. Det var to milde øjne som lukkede sig på jorden. Så mange åringer var gået fra dengang den lille pige græd utrøstelig over »stakkels Inger«, at det barn var blevet en gammel kone, som nu Vorherre ville kalde til sig, og netop i denne stund, da tankerne fra hele livets sum løftede sig, huskede hun også hvorledes hun som lille barn havde måttet græde bitterligt ved at høre historien om Inger. Den tid og det indtryk stod så lyslevende for den gamle kone i hendes dødstime at hun ganske højt udbrød: »Herre, min Gud, mon ikke også jeg som Inger tit har trådt på din velsignelsens gave og ikke tænkt derved, mon jeg ikke også er gået med hovmod i mit sind, men du har i din nåde ikke ladet mig synke, men holdt mig oppe! Slip mig ikke i min sidste stund!«

Og den gamles øjne lukkedes, og sjælens øjne åbnedes for det skjulte, og da Inger var så levende i hendes sidste tanker, så hun hende, så hvor dybt ned hun var draget, og ved det syn brast den fromme i gråd, i Himmeriges rige stod hun som barnet og græd for stakkels Inger! De tårer og de bønner klang som et ekko ned i den hule, tomme skal der omsluttede den fængslede, pinte sjæl, denne overvældedes af al den aldrig tænkte kærlighed ovenfra: En Guds engel græd over hende! Hvorfor blev det hende forundt? Den pinte sjæl ligesom samlede i tankerne enhver jordelivsgerning den havde øvet, og den bævede i gråd som Inger aldrig havde kunnet græde den. Bedrøvelse over sig selv fyldte hende, hun syntes at for hende kunne aldrig nådens port åbnes, og idet hun i sønderknuselse erkendte det, lyste i det samme en stråle ned i afgrundssvælget, strålen kom med en kraft stærkere end solstrålen, der optør snemanden som drengene rejste i gården, og da, langt hurtigere end snefnugget der falder på barnets varme mund, smelter hen som dråbe, fordunstedes sig Ingers forstenede skikkelse. En lille fugl svingede sig med lynets zikzak op mod menneskeverdenen, men angst og sky var den for alt rundt om, den skammede sig for sig selv og for alle levende skabninger og søgte i hast skjul i et mørkt hul den fandt i den forfaldne mur. Her sad den og krøb sammen, skælvende over hele kroppen, stemmens lyd kunne den ikke give fra sig, den havde ingen. Den sad en lang stund før den med ro kunne se og fornemme al den herlighed derude. Ja, en herlighed var det: Luften var så frisk og mild, månen skinnede så klart, træer og buske duftede, og så var der så hyggeligt hvor den sad, dens fjerkjortel så ren og fin. Nej, hvor alt skabt dog var frembåret i kærlighed og herlighed. Alle de tanker der rørte sig inde i fuglens bryst, ville synge sig ud, men fuglen mægtede det ikke, gerne havde den sunget som i foråret kukker og nattergal. Vorherre, som hører også ormens lydløse lovsang, fornemmede her lovsangen der løftede sig i tankeakkorder, som salmen klang i Davids bryst før den fik ord og melodi.

I dage og uger voksede og svulmede disse lydløse sange, de måtte komme til udbrud ved det første vingeslag i god gerning, en sådan måtte øves!

Nu kom den hellige julefest. Bonden rejste tæt ved muren en stang og bandt et utærsket havreknippe derpå at himlens fugle også kunne have en glad jul og et glædeligt måltid i denne frelserens tid.

Og solen stod op julemorgen og skinnede på havrekærven, og alle de kvidrende fugle de fløj om måltidsstangen, da klang det også fra muren: »pi, pi!« Den svulmende tanke blev til lyd, den svage pippen var en hel glædeshymne, en god gernings tanke var vakt, og fuglen fløj ud fra sit skjul. I Himmeriges rige vidste de nok hvad det var for en fugl!

Vinteren tog alvorlig fat, vandene var dybt frosne, fuglene og skovens dyr havde deres trange tid på føden. Den lille fugl fløj hen på landevejen, og dér i sporene af slæderne søgte og fandt den også hist og her et korn, på bedestederne fandt den et par brødsmuler, af dem åd den kun en enkelt, men kaldte på alle de andre forsultne spurve at de her kunne finde føde. Den fløj til byerne, spejdede rundt om, og hvor en kærlig hånd havde strøet brød ved vinduet til fuglene, der åd den selv kun en enkelt smule, men gav alt til de andre.

I vinterens forløb havde fuglen samlet og givet så mange brødsmuler at de vejede op tilsammen med hele det brød som lille Inger havde trådt på for ikke at smudske sine sko, og da den sidste brødsmule var fundet og givet bort, blev fuglens grå vinger hvide og bredte sig ud.

»Der flyver hen over søen en terne!« sagde børnene der så den hvide fugl. Nu dykkede den sig ned i søen, nu løftede den sig i det klare solskin, den skinnede, det var ikke muligt at se hvor den blev af, de sagde at den fløj lige ind i solen.